

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*.

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-01-6376-4

Tekstas © Alfas Ivanauskas, 2024

© Kūrybinė agentūra VMG

© Leidykla „Alma littera“, 2024

Turinys

Redakatoriaus žodis	4	SVEIKATA	
Kodėl rašiau šią knygą	6	Dantys	278
Knygos misija	7	Klausa	282
		Kailis	286
		Rega	290
MITYBA	8	Uoslė	294
		Ruja, pulsas, kraujospūdis	298
INGREDIENTAI		Erkės	300
Daržovės	18	Prostatos ir kiaušidžių sveikata	304
Vaisiai	40	Kasdienė šuns priežiūra	306
Uogos	56	(Ne) sveika kasdienybė	310
Riešutai	70	Vaistai šunims	316
Sėklos	80	Pirmosios pagalbos vaistinė	319
Kruopos	84	Maisto papildai	320
Mėsa	96	Alternatyvi medicina	324
Žuvis ir jūrų gėrybės	136	Psichologinė būseną	330
Prieskoniai ir žolelės	160	Alergija	342
Arbata ir kava	178	Bičių žiedadulkės ir duonelė	350
Vanduo	186		
Aliejus ir actas	192	NAMŲ SPA	
Medus ir saldikliai	200	Masažas	352
Pieno produktai	206	Aromaterapija	368
Kiaušiniai	216	Miegas	380
Gėlės ir augalai	222		
Grybai	234	SPORTAS	392
Sultiniai	248	ŠUNŲ SANTYKIAI	408
Konservantai	256	VYRESNIO AMŽIAUS ŠUNYS	412
PRAMOGOS, ŽAIDIMAI			
IR SOCIALINIS GYVENIMAS			
Pramogos ir žaidimai	262	Kodėl šunys ėda kačių ekskrementus	420
Antkakliai ir petnešos	270	50 dažniausiai šunų augintojams	
Kelionės	274	kylančių klausimų	422
		INGREDIENTŲ RODYKLĖ	428
		Literatūros sąrašas	436

**Čia turėjo būti mano nuotrauka
su Edžiu ir Hariu.*

*Mūsų vaikai, kai suauga, gali pasirūpinti savimi ir patys, o štai šuniui – kad ir kokio amžiaus jis būtų – kasdienio mūsų rūpesčio ir priežiūros reikia visą gyvenimą.
Tik nuo mūsų noro ir pastangų priklausys, kaip laimingai ir ilgai jis gyvens.

Jeigu mano šunys mokėtų kalbėti, tikriausiai jie, gudriai mirktelėję akimis, man pasakytų:
– Alfai, vietoj mielos mūsų nuotraukos įdėk skaitytojams šitą tekstą, nes jis palies jų širdis, paskatins susimąstyti, ir tada daugiau šuniukų gyvens ilgai ir laimingai.

Statistika tikrai liūdina: dažniausiai į šunų rojų, amžinuosius ganyklų laukus, keturkojai iškeliauja gerokai per anksti tik todėl, kad mes, jų šeimininkai, ko nors nežinojome, laiku nepasirūpinome arba įdėjome per mažai pastangų.

Jūsų rankoje – bilietas į žinių apie šunis pasaulį, suteikiantis galimybę mylimam keturkojui jūsų gyvenime gyvuoti žymiai ilgiau, sveikiau, laimingiau.

Nepamirškite, kad, prisiimdami atsakomybę už savo mylimą keturkojį bičiulį, davėte jam nebylų pažadą dėl jo padaryti viską, ką galite geriausia. Tad dalykitės įgytomis žiniomis su kitais šunų augintojais ir mylėtojais.

Juk kai dalijamės, meilės tik daugėja!

*Už laimingesnį ir ilgesnį visų keturkojų gyvenimą –
Alfas, Haris ir Edis*

Labas,

kai prieš kelerius metus į savo namus ir gyvenimą pagaliau įsileidau du šunis – Harį ir Edį, supratau, kiek daug besąlyginės meilės iš jų gaunu kasdien.

Jie žiūrėjo į mane labai atviru, visiškai pasitikinčiu žvilgsniu, o aš žvelgiau į juos ir bandžiau suprasti, ką kalba jų akys ir ką jie man pasakytų, jeigu mokėtų kalbėti.

Nuo pat pirmos mūsų susitikimo minutės norėjau, kad mano mylimi augintiniai kuo ilgiau būtų sveiki, stiprūs, energingi ir laimingi. Ieškojau knygos, kuri atsakytų į visus mano klausimus, nes kasdien jų kildavo vis daugiau. Radau ir perskaičiau jų daugybę, bet kuo daugiau skaičiau, tuo daugiau klausimų, abejonių ir net prieštaravimų kildavo.

Neradau knygos, kuri būtų tokia išsami, patikima, įkvėpianti, drąsinanti, sisteminga, nuosekli ir visapusiška, kad būtų galima ją vadinti laimingo šuns gyvenimo enciklopedija.

Tokios knygos man labai trūko.

Be abejo, gilintis į šią sritį mane paskatino ir mano profesija – jau 35-erius metus esu virtuvės šefas, mėgstantis gaminti maistą, atrasti naujus skonius ir jų derinius, sveikai ir skaniai pavalgyti. Negalėjau ir nenorėjau susitaikyti su mintimi, kad mano mylimi augintiniai turi kasdien apsiriboti vis tuo pačiu nuobodžiu maistu. Aš jiems gaminau.

Taip – visiškai natūraliai – gimė idėja parašyti knygą, apžvelgiančią visus laimingo šuns gyvenimo aspektus; tokią, kurioje kiekvienas šuns šeimininkas ras išsamius atsakymus į visus klausimus: kuo maitinti, ką galima duoti nuo savo stalo ir ko, šiukštu, ne; kaip auklėti, ką leisti ir ko ne; kaip perprasti šuns kūno kalbą ir kodėl jis su vienu draugiškas, su kitais ne? Kaip saugiai drauge keliauti ir kaip padėti išgyventi nerimą, kai namuose jam tenka pabūti vienam?

Ir, svarbiausia, ką galime padaryti, kad toks mylimas ir tiek džiaugsmo, geros nuotaikos, meilės ir šilumos mums dovanojantis šuo sveikas ir energingas būtų kuo ilgiau.

Kiekvienas šuo – didelis ar mažas, garbanotas ar lygiaplaukis, energija trykštantis ar lėtesnių apsukų – yra vertas ilgo, džiaugsmingo ir kokybiško gyvenimo.

Mes esame už tai atsakingi.

Tikiu, kad ši knyga kiekvieną šeimininką pastūmės padėti į šalį telefoną, užplikiyti sau ir keturkojui žolelių arbatos, įsijungti ramiai muziką ir palepinti augintinį masažu arba tiesiog skirti neįkainojamo dėmesio Jums atsidavusiam draugui – kad jis būtų stiprus, pukiškai jaustųsi, matytų ir girdėtų, smagiai šalia lakstytų ir ištikimai glaustųsi prie Jūsų kuo ilgiau.

Jei laikote šią knygą savo rankose, vadinasi, šuo yra mylimas Jūsų šeimos narys, o ne interjero puošmena ar įvaizdžio detalė. Dėkoju Jums už tai.

Gyvenk, mano mylimas bičiuli, kuo ilgiau. Aš padarysiu viską, ką tik galėsiu, kad taip ir būtų!

Štai toks yra šios knygos moto, lydėsiantis Jus nuo puslapio prie puslapio.

Su meile Jums ir Jūsų augintiniams – Alfas Ivanauskas

© alfasivanauskas

Kodėl rašiau šią knygą?

Nes tokios knygos nebuvo.

Nuostabu, kad dėl jos susibūrė gausi patyrusių veterinarijos gydytojų, kinologų, veisėjų, trenerių, masažo, aromaterapijos specialistų komanda, ir mums pavyko kiekvieno žinias bei patirtį nuosekliai ir sistemingai sudėti į vieną knygą, kad viskas, ko gali prireikti auginant, stebint, auklėjant savo šunį, su juo žaidžiant bei ruošiant jam maistą, būtų vienoje vietoje ir visada po ranka.

Knygos „Meile, Tu gyvensi ilgiau“ misija – suteikti kuo daugiau išsamių ir visapusiškų žinių šunų augintojams, elgesio ir sveikatos specialistams bei visiems juos mylintiems apie būdus užtikrinti visavertį šuns gyvenimą, kad keturkojai kuo ilgiau būtų sveiki, žvalūs, energingi.*

Kaip ir kuo lepinti savo mylimą augintinį; kaip žaisti su juo ir keliauti; koks fizinis krūvis jam tinka; kaip atpažinti ligą ir net užbėgti jai už akių? Ir, svarbiausia, kaip pasirūpinti šunimi, kad jis būtų sveikas ir laimingas bei kartu su jumis nugyventų ilgą gyvenimą. Knygoje – atsakymai net ir į netikėčiausius klausimus bei patarimai, kurie suteiks pasitikėjimo ir padės labiau suprasti, pažinti ir mylėti savo šunį.

Tikimės, kad knyga suteiks naudingos informacijos jau turintiems augintinį, o tuos, kurie dar tik svajoja jį turėti, – įkvėps ir padrąsins į savo šeimą priimti dar vieną narį.

Ką rasite knygoje:

- **Nuotraukų albumą.** Kiekvienoje knygos nuotraukoje – tikras šuo iš tikro gyvenimo, su savo ir savo šeimininkų istorija ir širdį pavergiančiu žvilgsniu, kuriuo kaulija skanėsto arba parodo dėkingumą už tai, ką jam suteikiame.
- Sąrašą daugiau nei **1 000 maisto produktų** iš mūsų, žmonių, šaldytuvų ir maisto spintelių, kuriais galima drąsiai palepinti savo keturkojį draugą ir pajvairinti jo mitybos racioną. Taip pat rasite išsamų sąrašą produktų, kurių dėl įvairiausių priežasčių šunims duoti negalima.
- Greitai ir lengvai pagaminamo **naminio maisto šunims receptų**. Smagiausia tai, kad kai kuriais patiekalais šuo galės dalytis su šeimininkais – visi jie natūralūs, skanūs ir palankūs sveikatai.
- Išsamios, nuoseklios ir patikimos informacijos apie šuns sveikatą: kaip pastebėti, kad keturkojui kažkas negerai; kaip atpažinti simptomus; kada būtina kreiptis į veterinarijos gydytoją, o kada (ir kaip) galime padėti patys.
- **Natūralių augintinio sveikatinimo** ir ligų prevencijos **būdų** – knygoje dalijamės žiniomis, kaip taisyklingai atlikti masažą šuniui; kuo naudinga aromaterapija, akupunktūra ir t. t.
- Žinių apie **šuns psichologiją ir psichiką bei patarimų**, pavyzdžiui, kaip sumažinti šuns išgyvenamą atsiskyrimo nerimą; kokie garsai ir veiksmai yra žalingi šuns psichikai ir išveda jį iš pusiausvyros.
- Įdomybių ir netikėtų faktų apie **šunų socialinį gyvenimą ir elgseną**. Kodėl su vienuis keturkojais draugauja, o su kitais – ne?
- **Patarimų, kaip keliauti su šunimis**. Knygoje – gausu patarimų ir mėgstančių keliauti šunų šeimininkams, ir tiems, kurių augintiniai nemėgsta arba labai bijo važiuoti automobiliu. Kas mažina stresą?

Šuns gyvenimo trukmę lemia ne tik genetika – ji priklauso ir nuo mūsų kasdienio rūpesčio bei įdedamų pastangų. Turėdami tiek daug naudingų žinių ir jas kasdien taikydami praktikoje, galėsite tikėtis, kad jūsų šuo gyvens daug ilgiau.

Mes esame atsakingi už savo keturkojus šeimos narius ir, jeigu galime prailginti jų gyvenimą, padarykime tai!

Ačiū, kad esate, kad mylite ir skaitote.

*Tikimės, kad ši knyga bus jūsų dešinioji ranka, tačiau visada, kai neramu, pirmiausia skambinkite savo augintinio veterinarijos gydytojui.

07

Mesa

Mėsa yra pagrindinis mūšų augintinių maistas ir svarbiausias baltymų šaltinis.

Žalia mėsa yra artimiausia mūšų keturkojo prigimčiai – būtent tokia, kokią laukinėje gamtoje būtų pats susimedžiojęs.

Yra daug nuomonių, kokiu ėdalu sveikiau šerti šunį – žalia mėsa ar subalansuotu sausu maistu. Vis dėlto yra kelios šunų mitybos taisyklės, kurių verta laikytis:

- Jeigu šunį šeriate žalia mėsa, būtina patiems balansuoti jo maisto racioną, antraip gali pritrūkti svarbių, keturkojo sveikatai būtinų maisto medžiagų. Kiekvieną dieną augintinis turėtų gauti apie 80 proc. mėsos, 10 proc. kaulų ir 10 proc. atliekamų skerdienos dalių. Kasdien suaugusiam šuniui reikėtų 2–3 proc. kūno svorio žalios mėsos, tai reiškia, kad šuo, sveriantis 16 kg, turėtų gauti nuo 320 g (2 proc.) iki 480 g (3 proc.) žalios mėsos.
- Sausu maistu šeriamas šuo gali netoleruoti žalios mėsos. Pasitaiko, kad jos suvalgius keturkojams sutrinka virškinimas, nes sausą maistą skrandis suvirškina greičiau nei žalią mėsą ir tam reikalingas žymiai mažesnis rūgštingumas. Tokiems augintiniams saugiau duoti virtą mėsą.
- Jeigu šeriate šunį sausu ėdalu, bet norite jį palepinti ir žalia mėsa, geriau duokite jį atskirai, išlaikydami kelių valandų pertrauką iki šėrimo sausu maistu.
- Apskritai, šėrimo laiką rekomenduojama vis pakaitalioti, kad šuns organizmas refleksiskai nepradėtų išskirti skrandžio sulčių „tiksint“ šėrimo laikui.

Kaulai

Šunys turi įgimtą poreikį graužti kaulus, taip jie nusiramina, atsipalaiduoja, nusivalo apnašas nuo dantų. Kartais kaulas ar kitas kramtukas padeda mūšų augintiniams įveikti išsiskyrimo nerimą ir sulaukti iš darbo grįžtančio šeimininko. Taigi, kokie kaulai tinka mūšų bičiuliams ir kokių geriau neduoti?

Ilguosius, vadinamuosius cukrinius, kaulus gali saugiai graužti maži šuniukai, kurie nesugeba tokio kaulo perkąsti ir nuryti jo skeveldrų. Dideliems šunims irgi galima duoti tokį gardesį, tačiau reikėtų stebėti augintinį ir atimti, kai liks nedidelis, aštriabriaunis kauliukas. Šie kaulai kieti, todėl kelia pavojų nusilaužti dantį.

Galvijų arba kiaulių šonkauliai nelabai tinka šuniui, nes jie gali skilti į aštrius gabalus ir pažeisti augintinio žarnyną. Tačiau yra išimčių – vidutinių ar didelių šunų veislių veisėjai neretai duoda šonkaulių savo veisiamiems šunims, tačiau kaulai privalo būti su mėsa.

Ilguosius paukščių kaulus (šlaunelių, blauzdelių) galima duoti keturkojui, bet tik su visa mėsa. Toks kaulas neskylla aštriais gabalėliais ir yra saugus. Numėsinėtų paukštienos kaulų šuniui duoti negalima – jie pavojingai suskylla ir kelia grėsmę augintinio sveikatai.

Šunims negalima duoti jokių virtų kaulų – Jie patys pavojingiausi, nes gali pažeisti augintinio gomurį, ryklę, žarnyną. Kartais jie užkemša žarnyną ir keturkojį gali išgelbėti tik skubi operacija. Kauluose gausu kalcio, todėl jeigu šeriate savo šunį subalansuotu maistu, neduokite kasdien jų graužti, nes galite sukelti mitybos disbalansą. Žalius kaulus galite pakeisti sausgysliniais – šuo jaus tą patį malonumą kramtyti.

Organai

Gyvulių ir paukščių organai gali tapti išskirtinės maistinės vertės mitybos papildu mūšų augintiniams. Vaisinkite savo mylimus keturkojus saugiais ir iš patikimų tiekėjų įsigytais gyvūnų organais tik kaip užkandžiu ar maisto priedu – juose esančios koncentruotos maisto medžiagos gali puikiai papildyti augintinio racioną. Nepamirškite organų tinkamai paruošti – taip garantuosite saugumą ir didžiausią naudą savo bičiuliui.

Visos širdys, skirtos šunų mitybai papildyti, turi būti šviežios ir švarios. Prieš duodant širdis, būtina jas nuplauti po tekančiu vandeniu.

Smegenys gali būti užkrėstos bakterijomis (pvz., salmonelėmis) ar parazitais, todėl rekomenduojama jas termiškai apdoroti prieš duodant šuniui. Prieš virdami smegenis kruopščiai nuplaukite po šaltu vandeniu, kad pašalintumėte bet kokius teršalus. Vaisinkite augintinį saikingai.

Valgant žalias smegenis, padidėja infekcijų rizika. Kai kurių gyvūnų smegenys gali būti prioninių ligų (pvz., galvijų spongiforminės encefalopatijos, arba kempinligės) šaltinis. Ši liga – reta, reikėtų vengti karvių ar avių smegenų, jei nėra patvirtinta, kad jos yra saugios. Smegenys turi daug cholesterolio, todėl jų neduokite tukti linkusiems šunims, sergantiems širdies ar kraujagyslių ligomis.

a

Alpakų mėsa (angl. *Alpaca meat*). Alpakų mėsa yra maistinga, turtinga baltymų, kurie reikalingi energingam šuns gyvenimui. Kartu ji liesesnė nei jautiena arba ėriena, todėl puikiai tinka net ir tukti linkusiems augintiniams. Daugelis šunų mėgsta šią mėsą, nes jos kvapas primena žvėrieną, o tekstūra yra minkšta, lengvai kramtoma. Ją galima duoti termiškai neapdorotą arba virtą, tačiau prieš verdant patariama gerai nuplauti mėsą, o išvirtą supjaustyti mažais gabalėliais. Daugelis mūšų augintinių pratę būti vištieną arba jautieną, todėl pirmą kartą šios egzotiškos mėsos duokite nedaug. Jeigu šuo gerai ją toleruos, galėsite didinti porcijas. Alpakų mėsą svarbu pirkti iš patikimų ūkių, nes ji gali būti užkrėsta *Listeria monocytogenes* bakterija.

Alpakų kaulai (angl. *Alpaca bones*). Alpakų kaulus galima drąsiai duoti mažiems šunims, nes jie nesugeba perkąsti didelio kaulo ir nuryti nesukramtyto gabalo. Didesnius augintinius reikėtų prižiūrėti ir, vos pamačius, kad liko nedidelis kaulas aštriomis briaunomis ar jo atplaiša, – iš jų atimti. Kiekvienas šuo turi poreikį graužti kaulus, nes tai ramina jo nervų sistemą, atpalaiduoja,

šalina dantų apnašas. Žali kaulai šuns organizmą aprūpina kalciumu, tačiau jeigu jis ėda subalansuotą sausą maistą ir gauna kasdienę šio mineralo porciją, kaulų jam reikėtų duoti ne kasdien. Virti alpakų kaulai šunims netinka, nes jie trupa, skylla aštriais gabalais, todėl kylla pavojus, kad augintinis pasprings arba bus sužalotas žarnynas.

Antiena (angl. *Duck*). Tai puikus baltymų, sveikųjų riebalų, omega-3 riebalų rūgščių, geležies ir antioksidantų šaltinis. Antiena puikiai tinka visiems, net ir vištienai ar kitai mėsei alergiškiems šunims, tačiau ne visi augintiniai ją mėgsta – dažniausiai atsako dėl sodraus kvapo. Antiena yra laikoma naujuoju baltymų šaltiniu šunims ir yra duomenų, kad ši paukštienos rūšis gerai veikia virškinimo traktą, padeda pasveikti nuo alergijos maistui.

Žalioje antienoje gali būti salmonelių, tačiau šunys paprastai joms atsparūs, išskyrus tuos, kurių imuninė sistema yra nusilpusi. Antienos kaulų negalima duoti šunims, nes jie skylla į aštrius gabalus ir gali sužeisti augintinio gomurį arba žarnyną. Jeigu šuo nesuka nosies nuo antienos, tai yra puiki mėsa, kurią galima kaitalioti su jautiena, vištiena, ėriena. Prieš vaišindami savo augintinį virta antiena, būtinai išimkite kaulus, nes virti jie dar lengviau skylla į aštrius skeveldras ir yra pavojingesni už žalius.

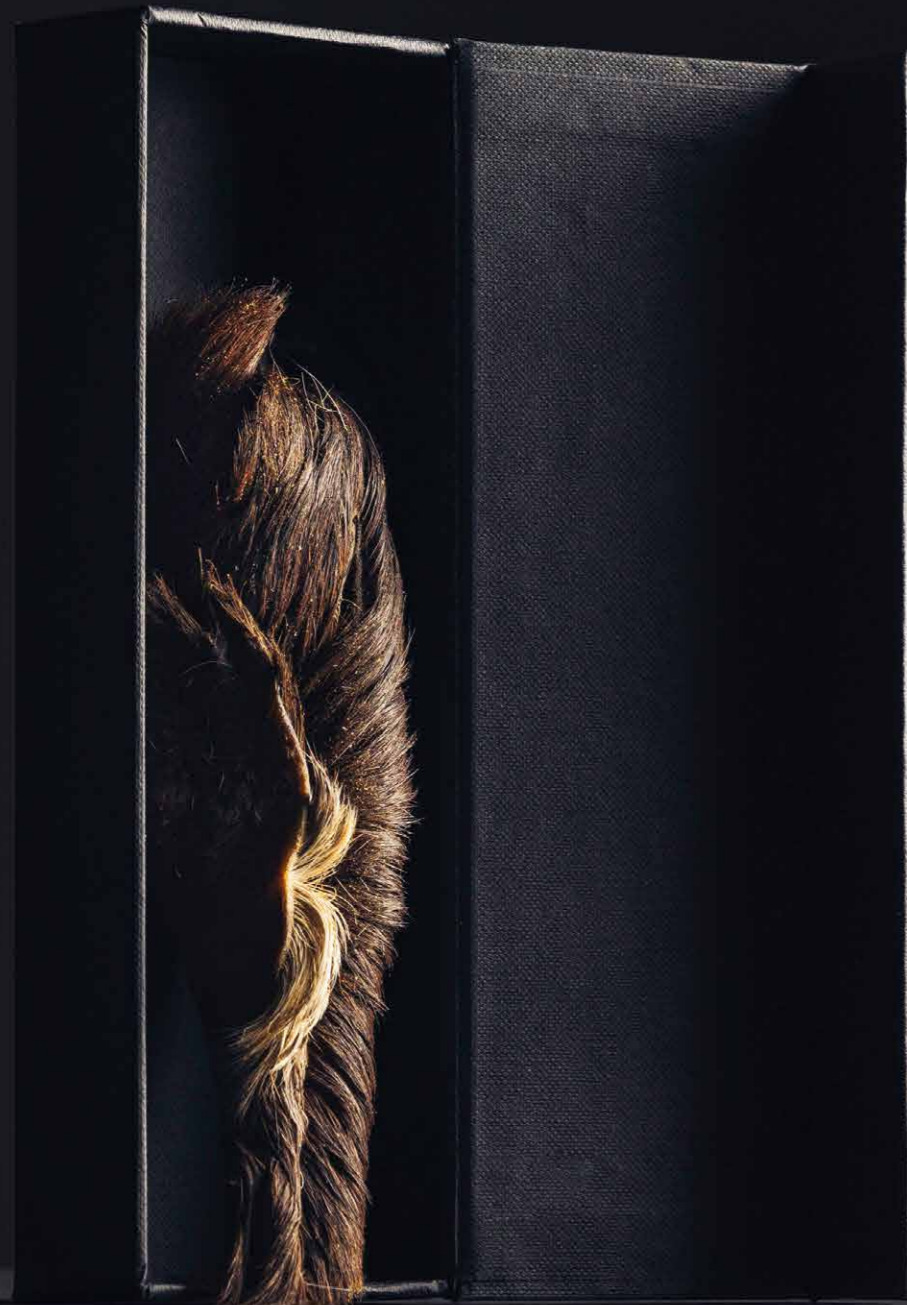
Ančių galvos (angl. *Duck heads*). Jeigu šuo mėgsta žalią antieną, galima jam duoti pakramtyti ančių galvų, nes tai puikus aminorūgščių, B grupės vitaminų, kalcio, fosforo, geležies ir seleno šaltinis. Galvas sudaro 75 proc. kaulų ir 25 proc. raumenų mėsos, jose gausu baltymų ir riebalų, todėl tai puikus skanėstas tiems augintiniams, kuriems reikia priaugti svorio. Tai saugus subproduktas, kuris graužiant

neskylla į aštrius gabalus, tačiau tinka tik žalias, nes išvirtas jau skylla kitaip ir gali sužaloti augintinio žarnyną. Jeigu šuo linkęs ryti maistą jo nekramtęs, galvas galite sumalti mėsmale. Kaip ir visi subproduktai, galvos turėtų būti duodamos saikingai, kaip ėdalą papildantis komponentas.

Ančių kaklai (angl. *Duck necks*). Ančių kaklai yra puiki kaulinga mėsa, kurią saugiai gali būti tik žalia mėsa šeriami šunys. Kakluose yra omega-3 riebalų rūgščių, seleno, cinko, B grupės vitaminų, antioksidantų, stiprinančių imuninę sistemą ir kovojančių su laisvaisiais radikalais. Kartu tai kailiui ir odai sveikas produktas, taip pat jame gausu šuns sąnariams reikalingų gliukozamino ir chondroitino. Nors virtais kaklais šuns šerti negalima, jei turite kantrybės, galite nurinkti nuo jų mėsą ir įmaišyti į augintinio maistą.

Ančių kepenys (angl. *Duck liver*). Yra duomenų, kad ančių kepenys šuns organizmui padeda geriau įsisavinti geležį ir kalcį. Tačiau dėl jose randamo vario šis subproduktas augintinio dubenėlyje turėtų atsirasti tik retkarčiais, kaip kitos mėsos ar ėdalo papildoma dalis. Ančių kepenėlėse yra hipoalerginio baltymo, todėl paprastai jos tinka ir vištienai ar jautienai alergiškiems šunims. Kepenis galima duoti žalias arba virtas. Virtos yra puikus skanėstas, kuriuo galima pakeisti pirktinius skanukus.

Ančių kojos (angl. *Duck feet*). Ančių kojos arba pėdutės yra natūralus chondroitino, gliukozamino ir kolageno šaltinis. Šie junginiai yra reikalingi šuns kaulų ir kremzlinių audinių sveikatai. Pėdutėse yra imunitetui ir mažų šuniukų geram vystymuisi būtinų baltymų, cinko, kalcio, fosforo. Taip pat randama skaidulų, kurios padeda virškinti maistą ir kartu valo virškinimo traktą.

Arkliešos skanukas.

Žalia mėsa šeriamiems šunims ančių pėdutės yra puikus ėdalo priedas, kuris, be naudingų maistinių savybių, dar ir nuvalo apnašas nuo dantų. Tai kaulinga mėsa, kurią saugu duoti kartu su raumeninga: išlaikius reikiamą kaulų ir raumenų balansą, šuo gerai virškina maistą, neviduriuoja.

Ančių kojos yra riebesnės nei vištų, jose randama apie 30 proc. riebalų, todėl jomis negalima piktnaudžiauti – kyla rizika šuniui susirgti pankreatitu.

Ančių pėdutes galima duoti tik žalias, prieš tai pašalinus nagus, kurie nėra labai aštrūs, bet yra tikimybė, kad gali sužeisti augintinio žarnyną.

Ančių sparneliai (angl. *Duck wings*). Ančių sparneliai yra didesni ir maistingesni už vištų sparnelius, juose gausu imuninei sistemai, kaulų sveikatai būtinų kalcio, cinko, fosforo. Taip pat sparneliai turtingi chondroitino ir gliukozamino – dėl šių savybių jie puikiai tinka nuo artrito kenčiantiems šunims. Sparnelius šuniui galima duoti tik žalius, nepašalinus nuo jų mėsos, virti nėra tinkamas užkandis, nes jie skyla išilgai ir aštrios dalys gali sužeisti keturkojo gomurį, žarnyną arba įstrigti ir sukelti žarnyno nepraeinamumą. Tai labai rimta būklė, kuri, laiku nesureagavus, gali baigtis augintinio mirtimi.

Kaip ir visą antieną, sparnelius paprastai gerai toleruoja ir mėšai alergiški augintiniai.

Ančių širdelės (angl. *Duck hearts*). Ančių širdelės yra naudingos šuns širdies ir kraujagyslių sistemai, nes jose gausu taurino ir kitų svarbiausių vitaminų bei mineralų. Taurinas naudingas širdžiai, o vitaminai A, C, B₁₂, folio rūgštis, omega-6 riebalų rūgštys, fosforas, niacinas, kalis ir

selenas gerina bendrą augintinio sveikatą. Širdelėse yra ir cholesterolio, todėl jų augintiniui reikėtų duoti saikingai. Pastebėta, kad per didelis jų kiekis gali sukelti mitybos disbalansą.

Žalios mitybos principais šeriamam keturkojui puikiai tinka žalios širdelės, o jautraus skrandžio, sausu maistu šeriamam šuniui galima jas išvirti ir įmaišyti į sausą ėdalą.

Virtos širdelės yra puikus skanėstas, kurį galima supjaustyti mažais gabalėliais ir sušerti per pasivaikščiojimą ar mokant komandų.

Arkliena (angl. *Horse meat*). Arkliešoje yra daug baltymų ir geležies, sveikiems raumenims reikalingo vitamino B, todėl ji puikiai tinka šunims, tačiau šių mėšų būtina pirkti tik iš patikimų tiekėjų, nes kitu atveju ji gali būti stipriai apdorota augintiniams ir žmonėms kenksmingais vaistais. Dėl šios priežasties daugelyje pasaulio regionų, įskaitant JAV, arklieša nėra parduodama kaip mėsa, tinkama žmonėms. Kita vertus, tai mažai cholesterolio turinti, neriebi mėsa, kuri tinka tukti linkusiems šunims.

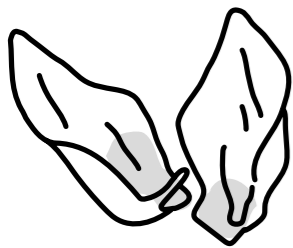
Arklių kepenys (angl. *Horse liver*). Jeigu arkliešos kepenis pirkote parduotuvėje, o ne iš nežinomo tiekėjo, jos gali būti naudingų medžiagų šaltiniu šunims. Kepenyse randama biotino – sveikam augintinio kailiui ir odai reikalingos medžiagos, taip pat akims būtinu vitamino A bei B grupės vitaminų. Kartu tai hipoalerginis baltymas, todėl itin tinka šunims, kuriems taikoma eliminacinė dieta arba alergiškiems vištienai, kiaulienai ar jautienai.

Tai neriebus subproduktas, tad kas kelias dienas juo galima pajvairinti šuns maistą. Kadangi kepenys gali laisvinti vidurius, negalima jų duoti per daug ir per dažnai. Pastebėta, kad šuo geriausiai jaučiasi gavęs žalios kaulingos mėsos ir nedidelį kepenų gabaliuką.

Kai kuriems sausu maistu šeriamiems šunims labiau tinka virtos kepenys, nes žalios gali apsunkinti virškinimą ar sukelti viduriavimą. Termiškai apdorotos ir supjaustytos gabalėliais, jos tampa puikiu skanuku.

Ančių sparneliai yra didesni ir maistingesni už vištų sparnelius, juose gausu imuninei sistemai, kaulų sveikatai būtinų kalcio, cinko, fosforo.

Avių akys (angl. *Sheep eyeballs*). Itin geras baltymų šaltinis. Turtingos B grupės vitaminų, cinko, geležies, be to, jos gali turėti mažiau riebalų nei kiaulių akys. Mažesnis riebalų kiekis ir sudėtyje esantys vitaminai gali prisidėti prie geresnės odos ir kailio būklės. Kramtymas padeda išvalyti augintinio dantis ir stiprina žandikaulio raumenis. Kaip ir kiti organai, avių akys gali turėti bakterijų, todėl jas reikia tinkamai paruošti. Rekomenduojama virti arba troškinti, kad būtų pašalintos bakterijos ir parazitai. Ruošdami jas augintiniui, venkite druskos ir prieskonių.

Avių ausys (angl. Sheep ears).

Puikus baltymų šaltinis ir tinkamas užkandis, siekiant sustiprinti raumenis ir palaikyti bendrą šuns sveikatą. Avių ausys paprastai turi mažiau riebalų nei kiaulių, todėl jos gali būti geresnis pasirinkimas šunims, kuriems reikia mažiau riebalų turinčios dietos. Avių ausys turi B grupės vitaminų, cinko ir geležies, itin naudingų šunų sveikatai. Jų kramtymas padeda natūraliai išvalyti dantis ir stiprina žandikaulio raumenis, palaiko raumenų vystymąsi ir bendrą sveikatą. Mažesnis riebalų kiekis ir sudėtyje esantys vitaminai gali prisidėti prie geresnės odos ir kailio būklės. Kaip ir kiti organų produktai, avių ausys gali turėti bakterijų ar parazitų, todėl jas reikia tinkamai paruošti, pavyzdžiui, išvirti. Rekomenduojama ausis virti arba džiovinti be druskos ir prieskonių.

Atkreipkite dėmesį, kad avių ausys gali būti kietos, todėl reikia stebėti, kaip šuo jas kramto.

Avių arba ėriukų inkstai

(angl. Sheep or lamb kidneys). Daug baltymų, B grupės vitaminų, geležies, cinko ir seleno turintis organas. Šiek tiek riebesni nei paukštienos inkstai, bet sveiki ir maistingi šunims. Inkstus galima keturkojui duoti žalius arba lengvai apvirtus. Kadangi avies ar ėriuko

inkstai yra mažesni nei jaučio ar kiaulės, juos lengviau paruošti. Avių arba ėriukų inkstai yra nedideli, tvirtesnės tekstūros, tačiau lengvai kramtomi.

Avių liežuviai (angl. Sheep tongue). Užkandis, turtingas baltymų, padedančių stiprinti augintinio raumenis ir palaikyti bendrą sveikatą. Liežuvyje yra daug kolageno, kuris palaiko sąnarių sveikatą, mažina uždegimą bei skausmą ir gali pagerinti odos ir kailio būklę. Avies liežuvis taip pat turi omega-3 ir omega-6 riebalų rūgščių, kurios yra svarbios širdies ir odos sveikatai. Jame yra B grupės vitaminų, cinko, geležies ir kitų mineralų, kurie padeda palaikyti bendrą augintinio sveikatą ir imunitetą. Riebalų rūgštys ir vitaminai gali pagerinti odos ir kailio būklę, sumažinti sausumą ir niežėjimą. Kramtymas stiprina žandikaulio raumenis ir padeda išvalyti dantis nuo apnašų. Avies liežuvis gali būti riebesnis nei kitų gyvūnų, todėl jį reikia duoti saikingai, ypač šunims, linkusiems į antsvorį ar turintiems širdies problemų. Jei liežuvis buvo paruoštas su kaulais, jie gali būti sunkiai virškinami arba sukelti užspringimą. Rekomenduojama avies liežuvį gerai išvirti arba ištroškinti, kad būtų sunaikintos bakterijos ir parazitai.

Avių skrandžiai (angl. Sheep stomach).

Tai geras baltymų šaltinis, palaikantis raumenų sveikatą. Avies skrandis turtingas B grupės vitaminų, cinko ir geležies ir paprastai turi mažiau riebalų nei kiaulės skrandis. Mažesnis riebalų kiekis padeda

Avių skruostai yra turtingi baltymų, kurie būtini šuns raumenų ir audinių sveikatai. Taip pat turi daug kolageno, kuris yra naudingas sąnariams, odai ir kailiui.

išlaikyti geresnę odos ir kailio būklę. Kramtymas valo dantis ir stiprina žandikaulio raumenis. Kaip ir kiti organai, avies skrandis gali turėti bakterijų ar parazitų, tad svarbu jį tinkamai paruošti. Rekomenduojama virti arba troškinti, kad būtų pašalintos bakterijos ir parazitai. Ruošdami augintiniui avies skrandį, venkite druskos ir prieskonių.

Avių skruostai (angl. Sheep cheeks).

Avių skruostai yra turtingi baltymų, kurie būtini šuns raumenų ir audinių sveikatai. Taip pat turi daug kolageno, kuris yra naudingas sąnariams, odai ir kailiui. Avių skruostai taip pat turi B grupės vitaminų, cinko ir geležies. Kolagenas palaiko sąnarių sveikatą ir gali sumažinti skausmą ar uždegimą. Omega-3 ir omega-6 riebalų rūgštys gali pagerinti odos ir kailio būklę. Kramtymas stiprina žandikaulio raumenis ir valo dantis. Avių skruostai gali būti gana riebiūs, todėl jų augintiniui reikėtų duoti saikingai. Jei skruostai turi kaulų, jie gali būti sunkiai virškinami arba sukelti užspringimą, todėl atidžiai pasirinkite ir kruopščiai paruoškite. Rekomenduojama skruostus gerai išvirti arba ištroškinti, kad būtų pašalintos galimos bakterijos ir parazitai.

Avių ir ėriukų smegenys (angl. Sheep and lamb brains). Tai aukštos kokybės baltymų šaltinis, padedantis palaikyti raumenų masę, stiprinti imuninę sistemą ir gerinti bendrą šuns sveikatą.

Šios smegenys turi daug omega-3 ir omega-6 riebalų rūgščių, kurios palaiko širdies ir smegenų funkcijas, sveiką odą ir žvilgantį kailį, slopina uždegimą. Kaip ir kitų gyvūnų, avies ir ėriuko smegenyse yra vitamino B₁₂, kuris reikalingas raudonųjų kraujo kūnelių gamybai, nervų sistemos funkcijai ir energijos apykaitai. Cholinai yra būtinas ląstelių membranoms, smegenų veiklai ir nervų sistemos funkcijoms. Vitaminas E yra stiprus antioksidantas, o CoQ10 gali sumažinti uždegimų riziką, palaikyti širdies sveikatą ir energijos gamybą. Maistingosios medžiagos, esančios avių ir ėriukų smegenyse, palaiko šuns smegenų funkcijas bei nervų sistemos veiklą ir gerina augintinio atmintį.

Avių smegenyse gali būti prionų, kurie sukelia tam tikras neurodegeneracines ligas, pvz., skrepi (angl. Scrapie). Nors prioninės ligos yra labai retos ir žinomesnės tarp žmonių, svarbu įsigyti avių smegenis iš patikimo šaltinio. Avių ir ėriukų smegenyse gali būti *E. coli* ar kitų bakterijų (pvz., salmonelių) ir parazitų. Norint sumažinti šią riziką, rekomenduojama smegenis gerai išvirti. Avių ir ėriukų smegenys turi daug cholesterolio ir riebalų, todėl perteklinis jų vartojimas gali lemti augintinio sveikatos problemas, nutukimo ar širdies ligas, jei šuo turi polinkį į šias būkles. Dėl didelio riebalų kiekio smegenys gali būti sunkiau virškinamos, ypač šunims, kurie turi jautrią virškinimo sistemą.

Avių arba ėriukų širdys

(angl. Sheep or lamb heart). Puikus užkandis augintiniui – turtingas baltymų, B grupės vitaminų (ypač B₁₂), geležies, fosforo, seleno ir cinko, taip pat geras taurino šaltinis. Avies arba

ėriuko širdis turi šiek tiek daugiau riebalų nei vištų ar kalakutų širdys, tačiau vis tiek yra sveikas mėsos produktas šunims, ypač jei jiems reikia papildomų kalorijų ir energijos. Avies arba ėriuko širdis paprastai duodama virta arba troškinta, nes ji yra didesnė ir kietesnė nei vištų ar kalakutų širdelės. Ją galima supjaustyti mažesniais gabalėliais, kad šuniui būtų lengviau sukramtyti.

Briediena (angl. Elk meat). Briediena yra liesesnė už jautieną, bet panašaus skonio ir tekstūros mėsa, suteikianti šuns organizmui daug geležies ir baltymų. Tai sodraus skonio mėsa, todėl kai kurie augintiniai, pirmą kartą jos paragavę, gali nesuprasti skonio ir nusukti nosį nuo šios karališkos mėsos. Bet jei turite briedienos, bandykite pakartotinai jos duoti paragauti savo šuniui – ilgainiui prie jos pripras.

Ši mėsa maistinėmis savybėmis, vitaminų ir mineralų kiekiu nenusileidžia jautienai ir yra laikoma liesųjų baltymų šaltiniu, todėl tinka ir tukti linkusiems šunims. Vis dėlto per didelis jos kiekis gali sukelti vidurių pūtimą ar viduriavimą.

Jeigu savo šunį šeriate žalia mėsa, briedieną duokite kartu su kita kaulinga mėsa, pavyzdžiui, vištos nugarėle, vištų, ančių ar kalakutų kaklais. Galite ją ir išvirti – termiškai apdorota įgauna kiek švelnesnį skonį. Tinka kaip įprastinio maisto priedas arba skanėstas.

Buivolų mėsa (angl. Buffalo meat).

Buivolų mėsa yra liesesnė ir turi mažiau cholesterolio negu jautiena. Joje gausu baltymų, omega-3 ir omega-6 riebalų rūgščių, geležies ir kitų šuns organizmui būtinų maistinių medžiagų.

Ji retai kada sukelia alergijas, bet kai kurie jautienai alergiški šunys netoleruoja ir buivolų mėsos.

Šią mėsą galima duoti esti žalią arba virtą, ji savo skoniu pajvairins kasdienį augintinio maistą.

Buivolų ausys (angl. Buffalo ears). Buivolų ausys yra itin keturkojų mėgstamas natūralus kramtukas – jas galima duoti graužti kartu su kailiuku, nes jame gausu šuns virškinimui naudingų maistinių skaidulų. Ausyse yra ir baltymų, šuns širdžiai naudingų omega-3 riebalų rūgščių.

Buivolų mėsa ir organai turi mažiau sočiųjų riebalų nei jautiena ar kiauliena, todėl tinka ir tukti linkusiems augintiniams.

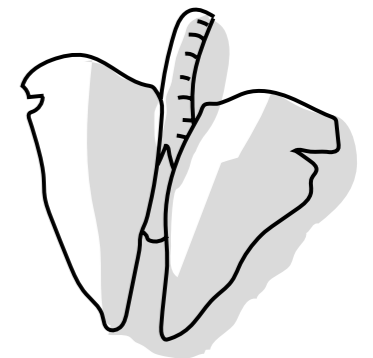
Nors daugelis šunų mėgsta kramtyti buivolų ausis, jos yra kietos ir mažiems šuniukams kartais būna neįveikiamos. Ėdrūs šunys gali lengvai praryti atplėštą didelį ausies gabalą, todėl patariama stebėti šį skanėstą graužiantį augintinį.

Buivolų plaučiai (angl. Buffalo lungs).

Buivolo plaučiai yra gerokai liesesni už jaučio plaučius. Šis organas turtingas baltymų, vitaminų C ir B₁₂, jame randama ir šuns sveikatai svarbių mineralų: niacino, geležies, seleno, fosforo, riboflavino, pantoteno rūgšties, kalio ir cinko.

Buivolų plaučiai itin tinka tukti linkusiems, saiko neįaučiantiems augintiniams, nes jie nekelia pavojaus nutukti, tačiau suteikia sotumo jausmą.

Buivolo plaučius galite duoti šuniui žalius arba virtus. Išvirtus patartina supjaustyti nedideliais gabalėliais – tokie bus lengviau virškinami ir saugesni mažiems šunims. Galima įsigyti ir džiovintų buivolo plaučių, kurie yra beveik natūralus, neriebus skanėstas.

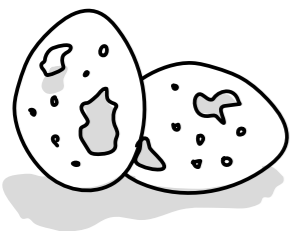
Skanukų popuri: obuolių skanukai su riešutais, varškės rutuliukas, šilauogės, uogų guminukai, nasturtos žiedas, šuniškas humusas, triušio ausis, vištos koja.

15
Kiaušiniai

Kiaušiniai yra puikus produktas, ne tik papildantis šunų mitybos racioną, bet ir ypač vertingas mūsų keturkojams – ko gero, vienintelis toks, galintis aprūpinti organizmą visomis reikiamomis medžiagomis. Šunys juos gali ėsti kasdien – ypač, jeigu yra šeriami žalia mėsa ir jais papildoma augintinio mityba. Sudėtinga būtų pasakyti, kurie kiaušiniai yra vertingiausi, nes juose esančios medžiagos, ypač baltymas, tik šiek tiek skiriasi.

Į ką atkreipti dėmesį?

- + Žaliais kiaušiniai paprastai šeriami šunys, kurių mitybos racioną sudaro žalia, neapdorota mėsa – jiems duodamas arba visas kiaušinis su lukštu, arba įmaišomas baltymas, trynys ir susmulkintas lukštas tiesiai į ėdalą. Svarbu, kad kiaušiniai būtų ekologiški.
- + Žali kiaušiniai gali būti užkrėsti bakterijomis, pavyzdžiui, salmonelėmis, galinčiomis sutrikdyti augintinio virškinimą ar sukelti kitų sveikatos bėdų. Paprastai mažiau atsparūs salmonelėi yra jauni šuniukai ir senyvi, ligoti šunys.
- + Sausu pašaru šeriamiems augintiniams irgi galima duoti žalią kiaušinį, tačiau ne visiems jis patinka. Yra šunų, kurie mielai suėda virtą kiaušinį, o žalio atsisako. Jeigu šeriate sausu subalansuotu ėdalu, nėra poreikio itin dažnai duoti šuniui kiaušinio – tiesiog duokite jį retkarčiais kaip skanėstą.
- + Kai kuriuose kiaušinių patiekaluose, pavyzdžiui, omlete ar kiaušinieneje, gali būti šunims kenksmingų ingredientų: svogūnų, česnakų ar konservantų. Tai mūsų augintiniams netinkamas maistas, todėl venkite jo.
- + Nors kiaušiniai yra sveikas ir maistingųjų medžiagų kupinas maistas, negerai jais peršerti šunis. Dideliam šuniui pakanka vieno vištos ar anties kiaušinio per dieną arba duodamo kartą ar du per savaitę, o mažam šuniukui galima duoti mažesnes porcijas arba rinktis nedidelius putpelių kiaušinius. Gaudami per daug kiaušinių, šunys gali nutukti, turėti virškinimo sutrikimų.
- + Retai, bet pasitaiko ir kiaušiniams alergiškų šunų, tad šeriant pirmą kartą stebėkite, ar augintinis gerai juos virškina ir ar neatsiranda nepageidaujamų reakcijų.

Malti žalių arba virtų kiaušinių lukštai yra pirmoji pagalba šuniui, kuris tuštinasi laisvomis išmatomis – paprastai tai rodo, kad augintinio organizmui trūksta kalcio.

Galima kiaušinių lukštų miltelių įberti į viduriuojančio augintinio ėdalą. Jeigu jie nepadės, būtina kreiptis į veterinarijos gydytoją.

tad įtraukdami juos į šuns racioną turėkite omeny, kad augintinis kartu su jais gauna dalį dienos kalorijų.

Putpelių kiaušiniai (angl. Quail eggs).

Putpelių kiaušiniai naudingi dėl aukštos kokybės baltymų, vitamino A, B₁₂, geležies ir seleno. Jie labai lengvai virškinami, be to, jų baltymas, palyginti su vištų kiaušiniai, labai retai kada sukelia alergines reakcijas šunims. Kartu tai patogūs ir nedideli kiaušiniai, kurie gali būti puikiu užkandžiu mažiems arba skanėstu dideliems šunims treniruočių metu.

Stručių kiaušiniai (angl. Ostricht eggs).

Stručių kiaušiniai laikomi hipoalerginiais dėl baltymų struktūros – labai maža tikimybė, kad jų bus šuo bus jiems alergiškas. Juose gausu vitamino A, B₁₂, geležies, seleno ir omega-3 riebalų rūgščių, naudingų kailiui ir visai organizmo sveikatai.

Tai dideli, kaloringi kiaušiniai, todėl jais šeriant savo šunį, būtina atsižvelgti į jo dydį – kuo daugiau kiaušinio suės, tuo daugiau dienos kalorijų su juo gaus.

Vištų kiaušiniai (angl. Chicken eggs).

Vištų kiaušiniai yra puikus aukštos kokybės baltymų, reikalingų šuns organizmo audiniams atsinaujinti, šaltinis. Kiaušiniuose gausu vitamino A, D, E ir B grupės, mineralų bei omega-3 riebalų rūgščių, būtinų bendrai organizmo sveikatai ir kailio

Ančių kiaušiniai (angl. Duck eggs). Ančių kiaušiniai yra puikus aukštos kokybės baltymų šaltinis, juose gausu svarbiausių vitaminų ir mineralinių medžiagų, tarp jų – omega-3 riebalų rūgščių, būtinų bendrai organizmo sveikatai, odai ir kailiui.

Pastebėta, kad kai kurie vištų kiaušiniams alergiški šunys toleruoja ančių kiaušinius – tai lemia skirtinga baltymų struktūra. Neretai ančių kiaušiniai yra puiki alternatyva alergiškiems ir daugelio maisto produktų netoleruojantiems augintiniams.

Emu kiaušiniai (angl. Emu eggs).

Emu kiaušiniai vertinami dėl aukštos kokybės baltymų, vitamino D, E, A, geležies, seleno ir omega-3 riebalų rūgščių. Jie retai kada šunims sukelia alergines reakcijas, todėl dažnai tinka į alergijas linkusiems augintiniams. Tai dideli kiaušiniai, todėl mažam šuniui saugu sušerti nedidelį šio kiaušinio gabalėlį, o dideliam – galima ir visą, jei tik tos dienos kito maisto porcija bus sumažinta, nes, suėdęs kiaušinį, šuo jau gaus tikrai sočiųį dalį dienos kalorijų.

Kalakutų kiaušiniai

(angl. Turkey eggs). Kalakutų kiaušiniuose gausu vitamino B₁₂, D, geležies, seleno, omega-3 riebalų rūgščių – tai medžiagos, kurios būtinai bendrai šuns sveikatai, ir jų augintinis kasdien privalo gauti su maistu.

Žinoma, kad kalakutų kiaušiniai rečiau alergizuoja keturkojus nei vištų kiaušiniai, nes jų baltymas šiek tiek skiriasi nuo vištų kiaušinio baltymo. Tai dideli kiaušiniai,

žvilgesiui. Vištų kiaušinius mūsų keturkojai lengvai virškina ir įsisavina.

Žąsų kiaušiniai (angl. Goose eggs).

Žąsų kiaušiniai didesni už vištų ir ančių, todėl tai itin geras maisto raciono papildymas didelių veislių augintiniams. Juose gausu aukštos kokybės baltymų, vitamino A, B₁₂, geležies ir seleno, kiekvienam gyvam organizmui būtinų omega-3 riebalų rūgščių.

Žąsų kiaušiniai yra kaloringesni ir riebesni už vištų kiaušinius – tad jais savo šunį lepinkite saikingai.

Kiaušinių lukštai (angl. Egg shells).

Kiaušinių lukštai yra ypač geras kalcio šaltinis – žalia mėsa šeriami šunys paprastai šio mineralo gauna iš kaulingos mėsos ir kiaušinių lukštų. Galima šuniui duoti žalią kiaušinį su visu lukštu, tačiau yra rizika, kad jis gali būti užkrėstas salmonelėmis, kurios pavojingiausios yra jauniems šuniukams ir senyviems šunims.

Kad apsaugotumėte savo augintinį, prieš duodami jam lukštą, pavirkite kiaušinį apie 5 minutes, tada lukštus trintuvu ar virtuvės kombainu sumalkite į miltelius ir nedidelį kiekį užbarstykite ant augintinio ėdalo. Žalio kiaušinio lukštus šunys gali ėsti ir nesumaltus, o štai virto – saugiau sumalti, nes jie tampa kietesni ir aštresni. Kalakutų, emu, stručių kiaušinių lukštai yra kietas savaime, todėl saugiau sutrinti į miltelius, net kai juo neverdate.

**Vištų kiaušiniai yra puikus aukštos
kokybės baltymų,**

*reikalingų šuns organizmo audiniams
atsinaujinti, šaltinis.*

16

Gėlės ir augalai

Mūsų mylimiems šunims gali būti pavojingi ir vabzdžių įgėlimai, o nuo jų negalime visiškai apsaugoti savo augintinių,

nes išėję pasivaikščioti natūraliai susiduriame su pačiais įvairiausiais vabzdžiais.

- **Bičių įgėlimai.** Mūsų keturkojai, ko gero, dažniausiai susiduria su bitėmis – jeigu šios įgelia, toje vietoje patinsta, parausta oda, šuniui skauda, kai kuriems keturkojams atsiranda alerginė reakcija.
- **Vapsvų įgėlimai.** Daugelis šunų į vapsvų įgėlimus reaguoja kaip į bičių, tačiau šie yra skausmingesni, o alerginės reakcijos – stipresnės.
- **Vorų įkandimai.** Ne visi vorai pavojingi, bet kai kuriems jų įkandus, patinsta įkandimo vieta, ją skauda, prasideda karščiavimas. Sunkiais atvejais tokie įkandimai gali sukelti konvulsijas, kvėpavimo sutrikimus ar net augintinio žūtį.
- **Ugninių skruzdžių įgėlimai.** Tai agresyvūs vabzdžiai, kurie nedvejodami puola visus įžengusius į jų teritoriją. Įgėlimo vieta patinsta, susidaro pūslės, kai kuriems šunims atsiranda alergijų simptomai.
- **Skorpionų įgėlimai.** Lietuvoje skorpionų nėra, tad nėra ir pavojaus. Tose šalyse, kur gyvena šie gyviai, kartais šunys nuo jų nukenčia – įgėlimo vietą labai skauda, ji patinsta, sutrinka kvėpavimas.

Pirmoji pagalba įgėlus vabzdžiams:

- Jeigu šuniui įgėlė bitė, pabandykite iškrapštyti geluonį koku nors plokščiu daiktu – tai gali būti ir banko kortelė. Pincetu ar pirštais geriau jo netraukti, nes į žaizdą pateks dar daugiau nuodų.
- Dezinfekuokite įgėlimo vietą vandeniu su muilu – taip išvengsite infekcijos.
- Uždėkite šaltą kompresą – tai gali būti drėgnas skudurėlis arba ledo gabaliukas. Toks kompresas mažina patinimą ir skausmą.
- Stebėkite savo šunį. Jeigu pradės tinti snukis, pasunkės kvėpavimas ar augintinis taps vangus, būtinai kreipkitės į veterinarijos gydytoją.

Jei jūsų šuniui įgėlė bet kuris iš šių vabzdžių ar gyvių, atidžiai stebėkite, ar neprasideda alergija – pastebėję jos požymius, būtinai kreipkitės į veterinarijos gydytoją.

Gamtos stebuklas – bičių žiedadulkės ir duonelė

Dažnai patys tinkamiausi pagalbininkai mūsų augintiniams ir jų grovei yra iš gamtos. Mėgavimasis saulės spinduliais, bėgiojimas žole, smėliu, žaidimai vandens telkinių pursluose ir natūralios kilmės papildai gali padėti sustiprinti augintinio organizmą ir padaryti jį atsparesnį įvairioms sveikatos problemoms, įskaitant alergijas.

Tačiau atminkite, kad bičių produktai kai kuriems gyvūnams, kaip ir žmonėms, gali sukelti alergines reakcijas. Prieš įtraukdami bet kokį naują bičių produktą į keturkojo mitybą, darykite tai labai palaipsniui ir iš anksto pasikonsultuokite su veterinarijos gydytoju.

Bičių duonelė sudaro paprastieji cukrūs, baltymai, vitaminai, mineralai, riebalų rūgštys ir kiti komponentai. Tyrimai apie bičių duonelės naudą buvo atlikti alergiškiems žmonėms, tačiau jos duodami savo alergiškiems šunims šeiminiškai džiaugiasi teigiamais rezultatais.

Bičių žiedadulkės didina šunų gyvybingumą, išvermę ir energiją – tai bene svarbiausia jų teikiama nauda. Kai kurie keturkojų augintojai duonelę duoda šunims kaip papildą, kuris padeda atsigausti po ligos ar traumos, stimuliuoja imuninę sistemą ir gerina žarnyno veiklą.

Maždaug pusę bičių žiedadulkių baltymų sudaro laisvosios formos aminorūgštys, kurios iš karto pasisavinamos ir panaudojamos organizme, todėl jų nereikia virškinti. Bičių žiedadulkėse taip pat gausu rutino – bioflavonoido, kuris apsaugo nuo laisvųjų radikalų daromos žalos ir pasižymi stipriu antioksidaciniu bei uždegimo slopinamuoju poveikiu.

Bičių žiedadulkes sudaro apie 55 proc. angliavandenių ir 30 proc. baltymų, todėl jos yra geresnis baltymų šaltinis nei medus ir geriau veikia organizmą, kovojantį su alergija.

Bičių žiedadulkės. Gausios baltymų, vitaminų (pvz., B grupės vitaminų, C), mineralų (pvz., cinko, magnio) ir antioksidantų. Tai gali padėti stiprinti šuns imunitetą ir pagerinti bendrą sveikatą. Dėl didelio energijos kiekio žiedadulkės gali padėti aktyviems šunims suteikti išvermės. Žiedadulkės gali palaikyti sveiką virškinimą, nes jose yra skaidulų, kurios gali pagerinti žarnyno funkciją. Kai kurie šunys gali turėti alergiją žiedadulkėms. Jei šuo patiria niežulį, vėmimą ar kitus alerginius simptomus po vartojimo, reikėtų nutraukti vartojimą ir kreiptis į veterinarijos gydytoją. Per didelis kiekis žiedadulkių gali sukelti virškinimo sutrikimų, tokių kaip viduriavimas. Svarbu rinktis aukštos kokybės žiedadulkes, nes nekokybiški produktai gali turėti cheminių medžiagų ar pesticidų.

Bičių duonelė. Duonelė (fermentuotos žiedadulkės) turi didelę maistinę vertę, kurią sudaro baltymai, angliavandeniai, vitaminai ir mineralai. Ji yra naudinga energijai didinti ir palaikyti sveikatą. Duonelė gali padėti stiprinti šuns imuninę sistemą ir skatinti bendrą sveikatingumą. Dėl fermentacijos proceso duonelė gali būti lengviau virškinama ir padėti palaikyti sveiką virškinimo sistemą. Kai kurie šunys gali būti alergiški fermentuotiems maisto produktams. Jei po vartojimo pastebite neįprastus simptomus, nutraukite vartojimą ir kreipkitės į veterinarijos gydytoją. Per didelis duonelės kiekis gali sukelti virškinimo sutrikimų, pvz., viduriavimą. Kaip ir su žiedadulkėmis, svarbu rinktis aukštos kokybės duonelę, kad būtų išvengta cheminių medžiagų ar priedų, kurie gali būti kenksmingi.